

*О. В. Ксьонова,
аспірантка, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва*

ІННОВАЦІЇ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО СКОТАРСТВА

E. Ksonova,
postgraduate student, Kharkiv National Agrarian University named af ter V.V. Dokuchaev

INNOVATIONS AS PRINCIPAL FACTOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE DOMESTIC LIVESTOCK

Стаття присвячена визначенню місця і ролі інновацій в процесі забезпечення сталого розвитку сільського господарства, зокрема скотарства. При цьому під інноваційним розвитком галузі скотарства як одного з головних гарантів продовольчої безпеки слід розуміти сукупність методів, спрямованих на підвищення соціально-економічної ефективності господарювання.

Article is devoted determination of position and role of innovations in the sustainable development of agriculture, including livestock. At the same time, under the innovative development of livestock industry as one of the main guarantors of food security must be understood as a set of methods aimed at improving the socio-economic efficiency.

Ключові слова: інновації, сталий розвиток, скотарство, інноваційний механізм господарювання, соціально-економічна ефективність.

Key words: innovations, sustainable development, cattle breeding, innovative mechanism of managing, socio-economic efficiency.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Протягом тривалого часу сільське господарство, зокрема скотарство, в більшості країн світу належить до провідних галузей національного господарства. Підкреслюючи роль скотарства, слід зазначити, що воно виконує функції джерела м'яса та молока, які є незамінними продуктами харчування для життєдіяльності людини.

Так, у високорозвинених країнах світу проблема формування продовольчих ресурсів багато в чому вирішується завдяки інтенсивному розвитку скотарства, що дає можливість не тільки забезпечити внутрішній ринок, але і стати провідними експортерами. В Україні ж на даний момент обсяги виробництва продукції скотарства далеко не в повній мірі задовольняють науковообґрунтовані потреби у споживанні цієї продукції. Це створює значні проблеми у гарантуванні продовольчої безпеки і соціально-економічної стабільності. І обумовлено тим, що на сучасному етапі галузь скотарства переживає глибокі кризові явища: скорочення поголів'я худоби, що в свою чергу негативно впливає на обсяги виробництва продукції; також відбувається ліквідація спеціалізованих відгодівельних комплексів, що веде до руйнації виробничого потенціалу галузі. При цьому вітчизняне сільське господарство не може подолати ці наслідки на основі методів господарювання, які нині використовуються. Саме тому набуває актуальності переорієнтація галузі на інноваційну модель розвитку, яка дозволить повніше забезпечити потреби суспільства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження національних аспектів впровадження інноваційних процесів знаходять відображення у роботах вітчизняних дослідників: В.Г. Андрійчука [1], В.В. Зянько [3], В.М. Ковальчука [5], М.М. Кулайця [6], О.В. Крисального [7], В.І. Плаксина [8], П.Т. Саблука [4], Н.М. Сіренко [9], О.Г. Шпикуляка [4] та інших. Науковцями відзначається, що забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки можливе тільки на основі інноваційної моделі розвитку. А ефективність сільського господарства, зокрема скотарства, може бути досягнута лише за умов впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Визначення місця і ролі інновацій в процесі забезпечення сталого розвитку сільського господарства, зокрема скотарства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Термін "сталий розвиток" набув широкої популярності у 1987 р. після публікації доповіді "Наше спільне майбутнє", підготованої Міжнародною комісією з довкілля і розвитку [9]. При цьому під сталим розвитком розуміється вибір такої моделі господарювання, котра, даючи змогу для задоволення потреб сьогодення покоління, не становила би загрози для задоволення потреб майбутніх поколінь. А отже, сталий розвиток означає єдність навколишнього природного середовища,

Таблиця 1. Зовнішні умови для господарювання на основі інноваційної моделі

Умови	Фактори
Техніко-технологічні	Сприяння вдосконаленню існуючих і створенню нових технологій агропромислового виробництва, селекція високоврожайних сортів культур і високопродуктивних порід тварин
Економічні	Створення удосконаленої методики планування виробничо-господарської діяльності, системи калькуляції внутрішньовиробничих витрат, методів економічного стимулювання
Соціальні	Забезпечення сприятливого психологічного клімату, високого рівня безпеки праці, комфортних умов життя, умов для самореалізації, творчої діяльності, підвищення кваліфікації кадрів, вирішення проблем в галузі освіти і охорони здоров'я
Організаційно-управлінські	Створення умов для функціонування нових форм і методів організації виробництва та праці, удосконалення організаційної структури та методів управління підприємством
Екологічні	Забезпечення екологічно безпечних умов для діяльності підприємства
Юридичні	Удосконалення нормативно-правової бази, на засадах якої регулюються усі види діяльності підприємств

Джерело: складено автором.

економічної ефективності та добробуту людей [10].

У зв'язку з цим, у вітчизняній економічній теорії широкого вживання останнім часом набуває поняття "нововведення" чи "інновація", як основа забезпечення сталого розвитку. Незаперечним також є факт, що впровадження інновацій у сільському господарстві, зокрема скотарстві, є гарантією сталого розвитку агропромислового виробництва, забезпечення продовольчої безпеки та економічної стабільності. На цій підставі інноваційна модель господарювання є вагомим важелем реалізації потенціалу та підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. А впровадження та застосування новітніх економічних, технологічних, екологічних та організаційних методів є основою для більш повного задоволення суспільних потреб.

Активна інноваційна діяльність сільськогосподарських підприємств — це, безумовно, важлива передумова сталого розвитку національної економіки. На користь цього свідчить досвід розвинених країн, котрі за основу забезпечення соціальної та економічної стабільності використовують саме інноваційну модель розвитку, яка являє собою сукупність чинників і умов, необхідних для ефективного відтворення.

Також вирішальну роль у процесі впровадження інновацій відіграє ступінь забезпеченості підприємства різного роду ресурсами. У той же час, у агропромисловому комплексі доцільним також є створення необхідних зовнішніх умов для впровадження інноваційної моделі господарювання (табл. 1).

Отже, у сучасних умовах під інноваційним розвитком сільського господарства розуміється, перш за все, впровадження новітніх технічних розробок та організаційно-управлінських методів з метою підвищення конкурентоспроможності виробництва та якості продукції.

Варто зауважити, що процес впровадження інновацій у сільському господарстві дещо відрізняється від цього процесу у інших галузях національного господарства. До особливостей інноваційного процесу у сільському господарстві можна віднести:

- широкий асортимент продукції, різні технології виробництва, умови зберігання та транспортування;
- залежність виробництва від кліматичних умов;
- залежність агротехнологічних умов від розвитку живих організмів;
- жорстка конкуренція у галузі, викликана великою кількістю підприємств;
- подальша переробка виробленої продукції;
- великий період між початком процесу виробництва і отриманням кінцевої продукції;
- віддаленість сільськогосподарських підприємств від науково-технічних установ;
- відсутність механізму державної підтримки впровадження наукових досягнень сільськогосподарськими підприємствами.

Сьогодні важливою складовою інноваційного процесу у агропромисловому комплексі також є збільшення кількості організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств. При цьому в сучасних умовах все більшого поширення та економічного значення набувають агрохолдинги, діяльність відбувається здебільшого на інноваційній основі та характеризується впровадженням та застосуванням новітніх виробничих технологій та управлінських методів. Не викликає сумніву, що агрохолдинги мають велике значення для розвитку сільського господарства в умовах ринкової економіки, але, на нашу думку, у цих організацій існують певні недоліки, вагомим з яких є недостатня увага до соціаль-

ної складової процесу ефективного виробництва, тобто з боку агрохолдингів не відбувається сприяння розвитку сільських територій та інфраструктури. А як вже зауважувалося, сталий розвиток обумовлений досягненням як економічної, так і соціальної ефективності.

Саме тому для підвищення ефективності агропромислового виробництва необхідний перехід до інноваційної моделі розвитку, заснованої на принципах єдності соціальних та економічних цілей та стратегій, що сприяє економічному росту, підвищенню конкурентоспроможності підприємств галузі, розширенню відтворення та покращенню якості життя населення. При цьому інноваційний розвиток галузі скотарства напряму пов'язаний з інтенсифікацією виробництва, котра є умовою для повного використання ресурсного потенціалу, оптимізації капіталовкладень на одиницю худоби та збільшення продуктивності праці. Впровадження та розвиток інноваційних процесів у скотарстві також тісно пов'язані з економією робочого часу, покращення умов праці, підвищенням продуктивності худоби, а отже є основою сталого розвитку. А важливим чинником інноваційного розвитку галузі скотарства є забезпечення соціально-економічних умов, котрі стануть стимулом для залучення новітніх засобів інтенсифікації.

Проте сьогодні рівень інноваційної активності господарюючих суб'єктів галузі скотарства є досить низьким. Це зумовлено низкою проблем, котрі потребують негайного вирішення (рис. 1).

При цьому є і позитивні моменти впливу на інноваційний розвиток галузі скотарства, це і ринкові трансформації, і потужний природно-ресурсний потенціал України, і провідні розробки вітчизняних вчених, і зростаюча ємність внутрішнього та зовнішнього ринків.

Варто зауважити, що інноваційний розвиток, у першу чергу, має на меті задовольнити інтереси саме сільськогосподарських товаровиробників, у той час, як органи державного управління, науково-дослідні інститути, навчальні заклади мають усіляко сприяти цьому процесу.

Безперечно, перехід України до інноваційної моделі розвитку є першочерговим пріоритетом для забезпечення сталого розвитку у майбутньому. Адже в сучасних умовах тільки на основі інновацій можливо досягти високих обсягів виробництва, вирішити економічні, соціальні та екологічні проблеми. Перехід агропромислового виробництва на інноваційну основу — це необхідний крок на шляху наближення нашої держави до рівня високо розвинутих країн та посідання гідного місця у світовій спільноті.

У той час як залучення передових досягнень науки й техніки, новітніх технологій стане основою

для створення високоефективного сільського господарства, яке виробляючи якісну і екологічно безпечну продукцію харчування, зможе виділяти кошти для вирішення проблем соціального розвитку сільських територій та інфраструктури.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах всесвітньої глобалізації розвиток та впровадження інновацій стає вагомим важелем для досягнення конкурентоспроможності національної економіки та, зокрема, сільського господарства як її стратегічно важливої складової. У свою чергу, інновації виступають підґрунтям до досягнення соціальної та економічної ефективності виробництва, шляхом запровадження прогресивних технологій та методів господарювання; способом підвищення якості та конкурентоспроможності продукції; чинником підвищення престижності сільського господарства та ділової репутації країни в цілому. Не викликає сумніву, що інноваційний механізм господарювання дає змогу аграрним підприємствам вільно конкурувати на внутрішніх та зовнішніх ринках, що дозволить подолати наслідки економічної та соціальної кризи, котра має місце у вітчизняному сільському господарстві.

При цьому, на нашу думку, під інноваційним розвитком галузі скотарства слід розуміти сукупність методів, спрямованих на підвищення соціально-економічної ефективності виробництва продукції, до яких варто віднести модернізацію технології виробництва, системи управління, способів збуту на основі новітніх розробок. У той же час розвиток скотарства як гарант продовольчої безпеки дозволить істотно підвищити його конкурентоспроможність як на національному, так і світовому ринках. Тобто метою інноваційного розвитку галузі скотарства повинно стати відродження виробництва якісної, конкурентоспроможної, екологічно-безпечної продукції та скорочення частки її імпорту для забезпечення продовольчої безпеки країни.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Агрпроміслові формування нового типу в контексті стратегії розвитку вітчизняного сільського господарства / В.Г. Андрійчук // Економіка АПК. — 2013. — № 1. — С. 3—15.
2. Закон України "Про інноваційну діяльність" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
3. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво в Україні: проблеми становлення і розвитку: монографія. — Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2005. — 263 с.
4. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія / [Саблук П.Т., Шпикуняк О.Г., Курило А.І. та ін.] — К.: ННЦ ІАЕ, 2010. — 706 с.
5. Ковальчук В.М. Структурна перебудова національної економіки в контексті інноваційного розвитку / В.М. Ковальчук — К.: НАН України; Об'єднаний ін-т економіки, 2005. — 240 с.
6. Кулаєць М.М. Стратегія інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств / М.М. Кулаєць, Л.О. Кучеконь // Економіка АПК. — 2009. — № 7. — С. 75—80.
7. Крисальний О.В. Організаційно-економічні особливості інноваційної діяльності / О.В. Крисальний // Економіка АПК. — 2005. — № 8. — С. 10—13.
8. Плаксин В. И. Основы системы инновационной деятельности предприятия: монография / В.И. Плаксин, О.В. Горбачева. — Симферополь: ДиАйПи, 2009. — 333 с.
9. Сиренко Н.М. Управление стратегией инновационного развития аграрного сектора экономики Украины: монография / Н.М. Сиренко. — Николаев, 2010. — 416 с.
10. United Nations Environment programme. Environment for Development [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.unep.org/PDF/ABOUT_UNEP_ENGLISH.pdf
11. What is Sustainable Development? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.iisd.org/sd/>

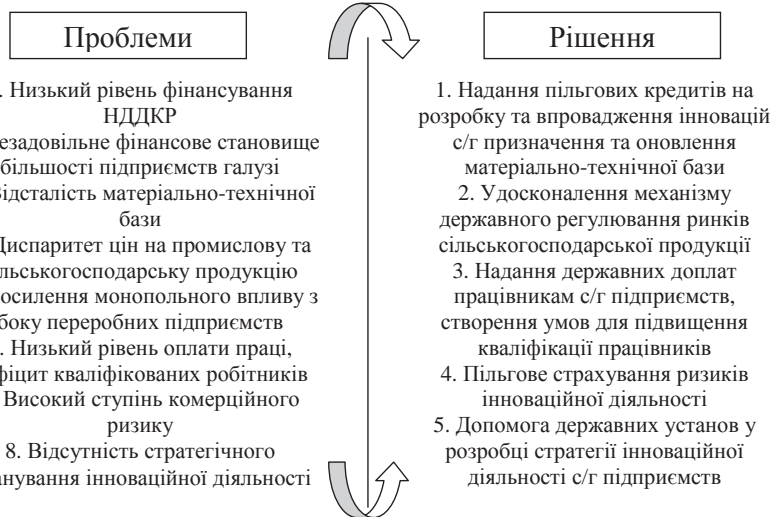

Рис. 1. Проблеми інноваційної діяльності с/г підприємств та пропозиції щодо їх вирішення (Авторська розробка)

син, О.В. Горбачева. — Симферополь: ДиАйПи, 2009. — 333 с.

9. Сиренко Н.М. Управление стратегией инновационного развития аграрного сектора экономики Украины: монография / Н.М. Сиренко. — Николаев, 2010. — 416 с.

10. United Nations Environment programme. Environment for Development [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.unep.org/PDF/ABOUT_UNEP_ENGLISH.pdf

11. What is Sustainable Development? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.iisd.org/sd/>

References:

1. Andriichuk V.G. Agropromislovi formuvannya novogo tipu v konteksti strategii rozvitku vitchiznyanogo sil's kogo gospodarstva / V. G. Andriichuk // Ekonomika APK. — 2013. — № 1. — P. 3—15.
2. Zakon Ukraini "Pro innovaciynu diyal'nist'" [Elektronni resurs]. — Rezhim dotupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
3. Zyan'ko V.V. Innovaciine pidpriemnictvo v Ukraini: problemi stanovlennya i rozvitku: monografiya. — Vinnicya: UNIVERSUM, 2005. — 263 s.
4. Innovaciina diyal'nist' v agrarnii sferi: institucional'nii aspekt: monografiya / [Sabluk P.T., SHpikulyak O.G., Kurilo L.I. ta in.] — K.: NNC IAE, 2010. — 706 s.
5. Koval'chuk V.M. Strukturna perebudova nacional'noi ekonomiki v konteksti innovaciinogo rozvitku / V.M. Koval'chuk — K.: НАН України; Об'єднаний ін-т економіки, 2005. — 240 с.
6. Kulaec` M.M. Strategiya innovaciinogo rozvitku sil's kogospodars' kix pidpriemstv / M.M. Kulaec`, L.O. Kucekon` // Ekonomika APK. — 2009. — № 7. — P. 75—80.
7. Krisal'nii O.V. Organizaciino-ekonomichni osoblivosti innovaciinoy diyal'nosti / O.V. Krisal'nii // Ekonomika APK. — 2005. — № 8. — P. 10—13.
8. Plaksin V. I. Osnovy sistemy innovacionnoi deyatel'nosti predpriyatiya: monografiya / V.I. Plaksin, O.V. Gorbacheva. — Simferopol: DiAiPi, 2009. — 333 s.
9. Sirenko N.M. Upravlinnya strategiyeyu innovaciinogo rozvitku agrarnogo sektora ekonomiki Ukraini: monografiya / N.M. Sirenko. — Mikolaiv, 2010. — 416 s.
10. United Nations Environment programme. Environment for Development [Elektronni resurs]. — Rezhim dostupu: http://www.unep.org/PDF/ABOUT_UNEP_ENGLISH.pdf
11. What is Sustainable Development? [Elektronni resurs]. — Rezhim dostupu: <http://www.iisd.org/sd/>

Стаття надійшла до редакції 15.04.2013 р.